

ØVRE ROMERIKE TINGRETT

DOM

Avsagt: 11. november 2019

Saksnr.: 19-035254TVI-OVRO

Dommer: Tingrettsdommer Fredrik Rieber-Mohn

Saken gjelder: Krav om oppreisningserstatning for ærekrenkelse

Lise Niska

Advokat Per Danielsen

mot

Raumnes AS

Thomas André Frigård

Fred Christian Gjestad

Advokat Jon Wessel-Aas,
Advokat Mathilde Strand Wilhelmsen
Advokat Jon Wessel-Aas,
Advokat Mathilde Strand Wilhelmsen
Advokat Jon Wessel-Aas,
Advokat Mathilde Strand Wilhelmsen

Saken gjelder krav om oppreisning for ærekrenkelse i avis, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a.

Fremstilling av saken

Saksøker Lise Niska driver et enkeltpersonforetak som drosjeeier/løyvehaver og drosjesjåfør. Hun har forklart at hun har 8-10 ansatte sjåførere som kjører for henne.

Raumnes er en lokalavis for Nes kommune på Romerike. Papiravisen utgis tre ganger i uken, og nettavisen holdes fortløpende oppdatert. Raumnes er organisert som et AS. Ansvarlig redaktør i Raumnes er Fred Christian Gjestad. Journalist Thomas André Frigård (som regel benevnt Thomas Frigård) har jobbet som journalist i Raumnes fra 2006 til februar 2019. Han jobber nå som journalist i Kommunal Rapport.

Raumnes publiserte en artikkelserie i 2017, der temaet var skoleskyssen for en navngitt barneskoleelev, Emilie Nyhus Øien (heretter Emilie), og pengebruken ved skoleskyssordningen. Artikkelsen dreier seg om åtte artikler skrevet av journalist Thomas Frigård og to lederartikler. Artikkelen sto på trykk fra 26. september 2017 til 14. november 2017. Lise Niska er navngitt i to av artiklene.

Bakgrunnen for artikkelserien var at Emilies stefar, John Anders Kløfta, i over ett år hadde stilt spørsmål om hvorfor skoleskyssen til Emilie benyttet en lengre kjørevei enn nødvendig. Kløfta stilte etter hvert også spørsmål om hvorfor Emilie ikke kunne kjøre sammen med andre elever som bodde i samme område, og som også var omfattet av skoleskyssordningen.

Det er Konsentra AS, som er et heleid datterselskap av Ruter AS, som har ansvaret for skoleskyssordningen, som blant annet gjelder for elever bosatt i områder uten ordinær kollektivtransport, og som har lang skolevei. Ruter er et offentlig eid selskap.

Emilie bor i Gransmyrvegen i Aurskog, og i 2017 gikk hun på Østgård skole i Årnes. Ruter har opplyst i e-post til journalist Thomas Frigård at det finnes tre alternative kjøreruter for Emilies skolevei. Distanser og kjøretid er basert på opplysninger Ruter har fått fra offentlige kart. En kjørerute er via Rakeievegen, som er 30,3 kilometer og har en kjøretid på 42 minutter. En annen rute er via Dragsjøvegen, som er 24,6 kilometer med en kjøretid på 61 minutter. Det tredje alternativet er via Aursmoen som er ca. 50 kilometer med en kjøretid på ca. 60 minutter. Under hovedforhandlingen har det kommet ulike opplysninger om tidsangivelsene på de forskjellige rutene, men dette har ingen betydning for denne saken.

Etter det opplyste kjørte skoleskyssen Emilie over Rakeievegen (korteste vei) frem til 2013, da Lise Niskas ektemann Ernst Niska overtok kjøreruten. Mot vinteren 2013 endret Ernst Niska kjøreruten til over Aursmoen (lengste vei). Endringen var i hovedsak

begrunnet med sikkerhetshensyn, da Ernst Niska anså veistandarden på korteste vei som dårlig, og korteste vei manglet stedvis mobildekning. Etter det opplyste overtok Lise Niska skoleskyssen av Emilie i 2015/2016.

Det fremgår av fremlagt e-postkorrespondanse fra John Anders Kløfta, at Konsentra i februar 2017 ga uttrykk for at de ville endre sin kjøreplan, slik at Emilie kunne få skyss korteste vei sammen med andre elever. Konsentra gikk imidlertid tilbake på dette i mai 2017, etter at Ernst Niska frarådet dette på grunn av svært dårlig vei og stedvis manglende mobildekning.

Da John Anders Kløfta så at det ikke ble noen endring av skoleskyssordningen for Emilie ved skolestart høsten 2017, tok han kontakt med journalist Thomas Frigård i Raumnnes.

Da Thomas Frigård begynte å jobbe med saken, fikk han kopi av nevnte e-postkorrespondanse fra Kløfta. Frigård oppsøkte veien selv, og kjørte den korteste veien to ganger. Han undersøkte de alternative kjørestrekningene på Google Maps og 1881.no. Han kontaktet videre Stangeskovene AS, som eier veien, og Statens Vegvesen. Frigård var også i kontakt med Emilies skole og Konsentra ved John Gunnar Aune. Frigård ba også Ruter om innsyn i opplysninger knyttet til skoleskyss og kostnader for transporten av Emilie.

Etter dette publiserte Raumnnes en artikkel 26. september 2017 med overskriften «*Skoleskyssen vil ikke kjøre den korteste vegen. Skolevegen har dermed blitt dobbelt så lang og går gjennom tre kommuner.*» Lise Nisa er ikke navngitt i artikkelen, og artikkelen inneholder ingen opplysninger om transportøren eller taxioperatøren. I artikkelen intervjues John Anders Kløfta og John Gunnar Aune fra Konsentra. Artikkelen inneholder også uttalelser fra Statens Vegvesen og Stangeskovene. John Gunnar Aune opplyser at Konsentra betaler for kjøring av en distanse på 24 kilometer, som er over Dragsjøvegen, og at drosjene ikke får betalt mer hvis de kjører lenger enn dette.

Den andre artikkelen ble publisert 28. september 2017 med overskriften «*Skolekyss-saken Denne vegen er definert som «ukjørbar»*». Artikkelen inneholder bilder av veien og uttalelser fra to anonyme drosjesjåfører. Det gis videre uttalelser fra John Gunnar Aune, fra John Anders Kløfta, fra rektor på Emilies skole og fra Dag Bakke i Gardermoen Taxisentral AS. Lise Nisa er ikke navngitt i artikkelen, og artikkelen inneholder ingen opplysninger om taxioperatøren.

Den 29. september 2017 publiseres lederartikkelen «*Molbo-reise i skauen*». Lederen inntas i sin helhet nedenfor:

Å sende en 7.-klassing på en timelang skolereise likner på en molbo-avgjørelse, skriver Raumnnes i denne lederartikkelen.

Er det virkelig slik at en skoleelev må kjøres dobbelt så langt for å komme til skolen fordi vegen er for dårlig? Og det uten at leverandøren vil gi innsyn i kostnadene?

Raumnes skrev tirsdag om hvordan en skoleelev som bor langt inne på skogen får en skoleveg som er dobbelt så lang og går gjennom tre kommuner. Fordi transportøren mener at vegen ut til Stangeskovene er for dårlig. Dette er vegen som brukes til tømmertransport året rundt. Når Raumnes spør om grunnlaget får vi ikke svar. For mange som har kjørt i de aktuelle områdene, er det et vedtak som er uforståelig, og som lukter misbruk av offentlige midler. At en 7.-klassing må sitte ekstra lenge i drosje på veg til skolen er en belastning som bør vektlegges sterkt.

Hvordan skattepengene våre brukes er av interesse for alle skattebetalere i Norge. Når en transportør velger å kjøre dobbelt så langt for å hente en 7.-klassing til skolen er det jo enten fordi det er kostnadsbesparende eller fordi det gir økte inntekter. Er vegen så dårlig at hver tur betyr et besøk på verksted, sier det seg selv at det er kostnadsbesparende å kjøre den andre vegen. Det benekter imidlertid de som bor i området. Det er da nærliggende å tro at omvegen gir en vesentlig høyere inntjening for transportøren.

Det får vi imidlertid ikke svar på, ettersom vi ikke gis innsyn i transportkostnadene for denne eleven. Det mener vi er grunnleggende i strid med offentlighetens behov for å ettergå bruk av skattepengene. Vi er jo alle enige i at alle skolebarn skal få skyss til skolen om de bor for langt unna til å gå eller sykle. Transportører skal også velges etter anbud slik at rimeligste alternativ foretrekkes. Men etterprøvingen må også kunne skje ned på et individnivå, slik at ikke enkeltsjåfører eller selskaper kan ta valg som er ugunstige for både bruker og offentlige midler. Å sende en 7.-klassing på en timelang skolereise likner på en molbo-avgjørelse.

Neste artikkel ble publisert 30. september 2017. Overskriften var «*Skoleskyss-saken Har når friskmeldt vegen*». Det fremgår av artikkelen at Konsentra har valgt å snu i saken, dagen etter at Raumnes omtalte den, og at Emilie blir kjørt korteste vei til skolen. Lise Nisa er ikke navngitt i artikkelen, og artikkelen inneholder ingen opplysninger om taxioperatøren.

Det ble deretter publisert en artikkel 7. oktober 2017 med overskriften «*Ruter holder fakturaene for skoleskyssen til Emilie hemmelig Hevder de betaler for korteste veg, men gjør de det?*» Det fremgår av artikkelen at Ruter, Konsentra og Gardermoen Taxisentral hevder at fylket betaler for korteste vei, som er 24,6 kilometer, og Raumnes har ut fra dette konkludert med at taxiselskapet skal fakturere mellom 400 til 600 kroner for hver tur. Raumnes har fått tilgang til en kvittering fra en av Emilies turer til skolen, der oppdraget er

definert som «fast pris» og prisen er 1412 kroner. Verken Aune fra Konsentra eller Bakke fra Gardermoen Taxi forstår noe av kvitteringen, fremgår det at sitater i artikkelen. Fra artikkelen siteres det:

Har kjørt Emilie

På kvitteringen står det imidlertid både registreringsnummer på den aktuelle bilen som kjørte Emilie, og løyvenummer til taxioperatøren. Løyvet er registrert på Lise Niska på Årnes. Hun erkjenner at det stort sett er hennes biler som har tatt oppdraget med å kjøre Emilie til skolen.

– Foreldrene ønsket å ha en fast sjåfør, og derfor har vi hatt dette oppdraget mer eller mindre fast, sier Lise Niska.

Betalt for å kjøre rundt

Hun viser til at det på Rakeievegen og vegen forbi Stangeskovene har vært dårlig mobildekning, og at vegen over Stangeskovene har vært svært utfordrende å kjøre på, derfor har hun kjørt vegen som er dobbelt så lang.

– En kvittering skrevet ut av en av dine biler viser at dere har tatt betalt for 1412 kroner én veg for å kjøre Emilie. Stemmer det?

– Ja, vi får betalt 1412 kroner for å kjøre rundt, men dette er etter en avtale med Konsentra fordi vegen over skogen er umulig å kjøre på og mangler mobildekning, sier Niska.

– Konsentra sier at dere kun får betalt for å kjøre 24,6 kilometer?

– Det er ikke riktig, og jeg synes det er merkelig at de hevder det. Vi har målt opp turen slik Konsentra har gitt beskjed om, og jeg kan dokumentere avtalen jeg har med Konsentra, sier Niska.

Hun viser videre til at hun er bundet av en kontrakt med Konsentra og ikke kan diskutere denne avtalen i media.

Neste artikkel er publisert 21. oktober 2017 med overskriften «*Skolekyss saken Taxiselskapet har vært villig til å betale millionbeløp for å slippe å kjøre på denne grusvegen over skogen*». Det fremgår av ingressen at ifølge Gardermoen Taxisentral (GTS) er skoleskyssen til Emilie et spleiselag mellom Ruter og taxisentralen. Raumnes har regnet seg frem til at GTS har betalt opp mot 1,2 millioner kroner av skoleskyssen til eleven av egen lomme for å unngå å kjøre over Stangeskovene. Det fremgår av artikkelen at Dag Bakke fra Gardermoen Taxisentral skriver i en e-post til Raumnes at prisen på 1412 kroner på kvitteringen er det GTS betaler til vogn, og at dette verken er, eller må være, i samsvar med kontraktsprisen med Ruter. GTS står fritt til å sette pris på hva de betaler for vogn, uttaler Bakke. Bakke vil ikke kommentere summene for mellomlegget, som Raumnes har regnet seg frem til. Den tidligere drosjesjåføren som sto for skoleskyssen av Emilie uttaler at han i en periode på to år aldri opplevde problemer med veien eller sikkerheten. Fra artikkelen siteres det videre:

Viser til avtale

Taxioperatøren Lise Niska uttalte i Raumnnes at hun får betalt for å kjøre 59 kilometer over Aursmoen, og at prisen er 1412 kroner hver veg. Hun viste til at hun har en avtale med Konsentra om dette. Dette kan ikke Thorsby forstå.

– Vi har forsøkt å finne ut om noen kan ha inngått en slik avtale med taxioperatøren, men vi har ikke fått noen tilbakemelding om at dette stemmer, sier Thorsby

Ville ikke snakke

Lise Niska uttalte til Raumnnes 7. oktober at hun hadde målt opp strekningen over Aursmoen slik Konsentra har gitt beskjed om, og hun viste til at hun kan Dokumentere at hun hadde inngått en avtale med Konsentra om å få betalt for å kjøre over Aurskog og Sørumsund. Raumnnes kontaktet derfor Niska for å snakke om hvilken dokumentasjonen på avtalen med Konsentra hun sitter med.

– Jeg har sagt tidligere at jeg ikke ønsker å snakke om denne saken, sa Niska og avsluttet samtalen.

Raumnnes publiserte en ny artikkel 28. oktober 2017 med overskriften «*Skoleskyss saken Ruter tar selvkritikk*». Det fremgår av artikkelen at Ruter tar selvkritikk for at de ikke gjennomførte en befaring tidligere for å finne en løsning i saken. Lise Niska er ikke navngitt i artikkelen.

Den 30. oktober 2017 ble det publisert en ny lederartikkel med overskriften «*Hvor slutter egentlig drosjehistorien?*» Fra lederartikkelen siteres det:

Det store spørsmålet som står igjen er hvem som egentlig har betalt for den ekstra kjøreturen. Når både Stangeskovene, Ruter og Emilies familie mener at vegen er god nok, er det vanskelig å forstå hva som er den egentlige motivasjonen for å kjøre ekstra langt. Ruter sier de ikke betaler for omvegen, og Øvre Romerike Taxi bekrefter at de har betalt ut mellomlegget. Vi det si at det er andre drosjeeiere i praksis betaler for den ekstra turen? Ethvert privat selskap skal selvsagt få bruke sine ressurser som de selv vil, men det vil være overraskende om ikke drosjeeierne ber om svar her. Drosjeselskapet bør også gi en logisk forklaring på hvordan ekstraregningen betales, all den tid offentlig finansiering er en stor del av inntektsgrunnet til drosjene på Romerike.

Den siste artikkelen i artikkelserien sto på trykk 14. november 2017. På forsiden er det bilde av Emilie under overskriften «*En gladere jente*». I artikkelen er overskriften «*Skoleskyss saken Emilie føler seg ikke lenger som en postpakke*». Lise Niska er ikke navngitt i artikkelen. Det fremgår av artikkelen at Emilie har fått en skolevei som er 20

minutter kortere hver vei, at hun kan kjøre sammen med andre elever, og at fylket sparer penger.

Pressens Faglige Utvalg (PFU) mottok 21. mars 2018 klage fra advokat Per Danielsen på vegne av Lise Niska. Klagen gjaldt at Lise Niska ble identifisert i artiklene publisert av Raumnes 7. og 21. oktober 2017, da Niska hevdet at Thomas Frigård lovet å respektere hennes krav på anonymitet. I klagen ble det anført brudd på punkt 3.5 i Vær Varsom-plakaten, der det heter at det ikke skal oppgis navn på kilde for opplysninger som er gitt i fortrolighet, hvis dette ikke er uttrykkelig avtalt med vedkommende, og punkt 3.3, der det blant annet heter at det er god presseskikk å gjøre premissene klare i intervjusituasjoner og ellers overfor kilder og kontakter.

I uttalelse datert 29. august 2018 konkluderte PFU med at Raumnes hadde opptrådt kritikkverdig på punkt 3.3 i Vær Varsom-plakaten, da redaksjonen i større grad enn det som synes å være tilfelle, skulle forsikret seg om at Niska forsto at hennes uttalelser ville bli publisert.

Etter at Niska hadde inngitt forliksklage mot Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigård, fattet Forlikrådet i Nes beslutning om å innstille saken 3. desember 2018.

Stevning ble inngitt 4 mars 2019, og de saksøkte innga tilsvaret innen fristen. Hovedforhandling ble holdt 5. og 6. november 2019 i Øvre Romerike tingrett. Foruten dokumentbevis og partsforklaringer ble det ført seks vitner.

Lise Niskas påstandsgrunnlag og påstand

Lise Niska har anført at vilkårene for å tilkjenne oppreisningserstatning etter skadeserstatningsloven § 3-6 a er oppfylt.

Det er publisert beskyldninger i avisen Raumnes mot Lise Niska om klanderverdig atferd. Utsagn skal tolkes i sin kontekst og sammenheng, og beskyldningen og identifiseringen av Niska fremkommer ved å lese reportasjene i avisen i sammenheng. Avisens fremstilling gir inntrykk av at Niska over flere år har sikret seg en unødvendig dyr avtale på klanderverdig vis. Dette er ærekrenkende ytringer.

I lederartikkelen av 29. september 2017 skrives det om misbruk av offentlige midler, at det er nærliggende å tro at omveien gir en vesentlig høyere inntjening for transportøren, og at ikke enkeltsjåfører eller selskaper kan ta valg som er ugunstige for både bruker og offentlige midler. Lederartikkelen innebærer en identifisering av Lise Niska for en del lesere i lokalmiljøet, som vet at hun har den aktuelle skolekyssen. Ved intervjuet av Niska i artikkelen 7. oktober 2017 forsterkes mistanken ved at Niska identifiseres med navn, og det skrives om kronebeløp i artikkelen. Når dette leses i sammenheng med lederartikkelen

om misbruk av offentlige midler, skapes det mistanke om klanderverdig atferd fra Niska ved korrupsjon, underslag, uhederlighet eller medvirkning til snusk. I artikkelen publisert 21. oktober 2017 rettes igjen søkelyset mot Niska, som én som ikke vil snakke, men hennes ønske var å ikke bli identifisert. I lederartikkelen 30. oktober 2017 henger mistanken om misbruk og sløsing av penger fortsatt ved Niska.

Det er uten betydning at det senere skrives at det muligens er en privat aktør som betaler mellomlegget. Mistanken er allerede sådd, og en eventuell rettelse måtte funnet sted umiddelbart.

Beskyldningene er ikke sanne. Niska er ikke å bebreide for at hun har kjørt en etablert rute, som ikke hun har opprettet, og fått betalt for det.

I en klassisk injuriersak som denne, må avisen ha opptrådt aktsomt i enhver henseende for å nyte godt av ytringsfrihetens beskyttelse. Hvis ikke gjelder hovedregelen om at usanne ærekrenkelses om faktiske forhold ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Lederartikkelen er forsettlig skrevet, og det er bekreftet av redaktør Gjestad. Frigård har opptrådt uaktsomt da han burde forstå at identifiseringen av Niska, etter at lederartikkelen hadde rettet mistanker mot Niska, har forsterket beskyldningene. Han har også opptrådt uaktsomt ved ikke å hensynta Niskas krav om ikke å bli identifisert, jf. avgjørelsen fra PFU.

Når det gjelder rettsstridsvurderingen for øvrig, foreligger det ikke spesielle grunner i vår sak til å gjøre unntak fra hovedregelen. Det er ytringen, det vil si mistanken mot Niska som må være berettiget. Det er ytringen som sådan som må ha allmenn interesse, ikke saken. Ytringen i vår sak er rettsstridig.

Når det gjelder oppreisningsutmålingen veier generalpreventive hensyn tungt. Fra rettspraksis vises det til LB-2013-67432, som gjaldt et lite magasin, der oppreisningsbeløpet ble satt til 500 000 kroner. Lise Niska tok seg svært nær av beskyldningene, og de medførte et selvmordsforsøk.

Lise Niska har lagt ned slik påstand:

1. Raumnes AS dømmes til å betale oppreisningserstatning fastsatt etter tingrettens skjønn.
2. Redaktør Fred Christian Gjestad dømmes til å betale oppreisningserstatning fastsatt etter tingrettens skjønn.
3. Thomas André Frigård dømmes til å betale oppreisningserstatning fastsatt etter tingrettens skjønn.
4. Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigård dømmes in solidum til å erstatte Lise Niskas sakskostnader for forlikrådet og tingretten.

Raunnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigårds påstand og påstandsgrunnlag

De saksøkte har gjort gjeldende at vilkårene for å tilkjenne oppreisningserstatning etter skadeserstatningsloven § 3-6 a ikke er oppfylt.

Det er ikke fremsatt noen ærekrenkende ytringer mot Lise Niska. Det avgjørende er hvordan den alminnelige avisleser vil oppfatte utsagnene på bakgrunn av avisens samlede dekning av saken. Der ikke vist til noen konkrete utsagn som direkte kan knyttes til Niska, fordi slike finnes ikke. Artikkelen er i første rekke systemkritiske. Den alminnelige leser vil kanskje oppfatte at Konsentra ikke har gjort jobben sin, og eventuelt Gardermoen Taxisentral, men artikkelserien fokuserer ikke på at Niska skal ha gjort noe galt. Første gang Niska navngis er det på bakgrunn av hennes egne uttalelser, som hun selv sier er korrekt sitert. Å kjøre en omvei er ikke i seg selv ærekrenkende. Når dekkningen leses under ett, fremgår det at Gardermoen Taxisentral har valgt å dekke mellomlegget av egen lomme.

Uansett vil eventuelle ærekrenkelser være vernet av ytringsfriheten. Ved rettsstridsvurderingen skal det vektlegges en rekke momenter.

Det er tale om nyhetsdekning i kjernen av pressens samfunnsoppdrag, og saken har klar allmenn interesse. Artikkelserien ledet både til kortere skolevei for Emilie og besparelser for det offentlige. Niska har ikke noe krav på ikke å bli identifisert, hun er næringsdrivende med 8-10 ansatte. Hun ga selv intervju med avisen og har ikke ment seg feilsitert. En eventuell ærekrenkelse er i nedre sjikt av hva som rammes. Journalisten undersøkte alle relevante kilder og saken er oppdatert løpende. Det er dokumentert at det var unødvendig å kjøre den lengste veien, og det er dokumentert at Niska fikk høyere betaling enn om hun hadde kjørt den korteste veien. Det er Niska som feilaktig har hevdet at det offentlige dekket mellomlegget, og Dag Bakke oppklarte at Gardermoen Taxisenter betalte mellomlegget, men det skjønnte han ikke første gang han ble intervjuet. Thomas Frigård har uansett vært aktsom.

Eventuelle beskyldninger er uansett rettet opp i artikkelen 21. oktober 2017, der Gardermoen Taxisentral sier at de betaler mellomlegget. Det er Niska selv som eventuelt har skapt mistanke mot seg selv, da hun har uttalt at hun får betalt for den lengste veien av det offentlige. Avgjørelsen fra PFU har ingen betydning, da punkt 3.3 om premisser i intervjusituasjoner er irrelevant i injurienesammenheng. Det sentrale er adgangen til imøtegåelse.

Under alle omstendigheter må et eventuelt oppreisningsbeløp settes lavt. Oppreisningsbeløpene i norsk rett er beskjedne, jf. Rt-2014-152 der det ble gitt 200 000 kroner og TOSLO-2017-151387, der oppreisningen i utgangspunktet skulle være 130 000 kroner.

Raumnes AS, Fred Christian Gjestad og Thomas André Frigård har lagt ned slik påstand:

1. Raumnes AS, Thomas André Frigård og Fred Christian Gjestad frifinnes.
2. Lise Niska dømmes til å erstatte Raumnes AS, Thomas André Frigård og Fred Christian Gjestads sakskostnader innen 14 dager fra dommens forkynnelse med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og til betaling skjer.

Rettens vurdering

Innledning

Det er krevet oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6 a, som lyder slik:

Den som uaktsomt har satt frem en ytring som er egnet til å krenke en annens ærefølelse eller omdømme, skal yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten ut fra den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke-økonomisk art som retten finner rimelig. Dersom den krenkede døde mindre enn 15 år før krenkelsen etter første ledd fant sted, kan krav om oppreisning settes frem av hans nærmeste.

En ærekrenkende ytring medfører ikke ansvar etter første ledd dersom den anses berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på om ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, på ytringens grad av krenkelse, og om hensynet til den krenkede er tilfredsstillende ivaretatt ved for eksempel adgang til imøtegåelse, om allmenne interesser eller andre gode grunner tilsa at den ble satt frem, og om ytreren har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som kan gjøre ytringen berettiget.

Reglene i § 3-6 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende

Bestemmelsen må tolkes og anvendes med Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 som bakgrunn og rettesnor. Idømmelse av oppreisning regnes klart som et inngrep i ytringsfriheten etter EMK artikkel 10. Imidlertid er det slik at ikke bare ytringsfriheten er vernet av EMK. Etter artikkel 8 er også den enkeltes ære vernet. Disse to menneskerettighetene må derfor balanseres mot hverandre, jf. Rt-2014-152 (ambulansesjåførdommen)

Ved vurderingen av om det foreligger en ærekrenkelse som gir grunnlag for oppreisning, må utsagnet først tolkes, deretter må det vurderes om utsagnet er egnet til å krenke en annens ærefølelse og om det er fremsatt ved uaktsomhet, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a første ledd. Til slutt må det vurderes om utsagnet er rettsstridig, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd.

Tolkningen

Retten vil først vurdere hvordan de aktuelle utsagnene gjengitt i Raumes skal tolkes. Det er en flytende overgang mellom tolkning og rettsstrid.

Utsagnene i artikkelserien i Raumes kan ikke undergis en ren ordfortolkning, men må tolkes i lys av hvordan en ordinær leser vil oppfatte utsagnene i den kontekst de er fremsatt, jf. Rt-2015-746. Det vises også til Rt-2014-152 (ambulansesjåførdommen) om dette:

Utsagnene skal tolkes i lys av hvordan en ordinær leser vil oppfatte dem, jf. blant annet EMDs dom 16. desember 2010 i saken Ovchinnikov mot Russland [EMD-2004-24061] avsnitt 53. Det sentrale er det omstridte utsagnet og konteksten det er publisert i, jf. EMDs dom 1. mars 2007 i saken Tønsberg Blad AS mfl. mot Norge [EMD-2004-510] avsnitt 90. Utsagnene må imidlertid også vurderes på bakgrunn av avisens samlede dekning, jf. storkammerdommen 20. mai 1999 om Bladet Tromsø mfl. mot Norge [EMD-1993-21980] avsnitt 63 og Rt-2002-764 Nordlandsposten på side 771

Lise Niska har pekt på fire av artiklene i Raumes, som samlet sett retter beskyldninger mot henne om klanderverdige handlinger. Retten vil gå gjennom disse fire artiklene, men det må også ses hen til andre artikler som kan ha betydning for tolkningen.

Etter rettens syn, vil den ordinære leser oppfatte den første artikkelen publisert 26. september 2017 slik, at kritikken rettes mot Konsentra. Det er Konsentra som konfronteres med valg av rute for skoleskyssen til Emilie, og John Gunnar Aune fra Konsentra henviser til taxiselskapets vurdering av at den korteste veien ikke er kjørbar. Aune må også svare på om taxiselskapet får godtgjøring for den lengste veien.

I den andre artikkelen publisert 28. september 2017 er fokuset rettet mot den korte veiens standard, og den ordinære leser vil etter rettens syn oppfatte at kritikken fortsatt rettes mot Konsentras beslutning om å bruke den lengste veien. I artikkelen bringes også Gardermoen Taxisentral inn, og konfronteres med at veien er definert som ukjørbar hele året. Retten legger til grunn at den ordinære leser vil oppfatte det slik at Konsentras beslutning om å bruke den lengste veien hviler på en begrunnelse fra drosjesentralen, og at det er drosjesentralen som er omtalt som «taxiselskapet» i artikkelen 26. september 2017, og ikke drosjeeier Niska.

I lederartikkelen 29. september 2017 «Molbo-reise i skauen», fremgår det at transportøren mener at veien ut til Stangeskovene er for dårlig, selv om dette er veien som brukes til tømmertransport året rundt. Det fremgår videre at «for mange som har kjørt i de aktuelle områdene, er det et vedtak som er uforståelig, og som lukter av misbruk av offentlige midler.» Deretter heter det at når en transportør velger å kjøre dobbelt så langt for å hente

en 7. klassing til skolen, er det enten fordi det er kostnadsbesparende eller fordi det gir økte inntekter, og det er nærliggende å tro at omvegen gir en vesentlig høyere inntjening for transportøren. Det understrekes deretter i lederartikkelen at det spørsmålet får vi ikke svar på, da det ikke gis innsyn i transportkostnadene, og dette kritiseres i lederen. Det fremholdes at etterprøvingen [av bruken av skattepenger] må kunne skje på individnivå, slik at ikke enkeltsjåfører eller selskaper kan ta valg som er ugunstige for både bruker og offentlige midler.

Etter rettens oppfatning, vil den ordinære leser oppfatte disse utsagnene slik at med «transportøren» siktes det til drosjesentralen, altså Gardermoen Taxisentral. Lederartikkelen må leses i sammenheng med de to foregående artiklene, der kritikk har vært reist mot Konsentra, og etter hvert Gardermoen Taxisentral, som er pekt ut som de som mener den korteste veien er ukjørbar. Det fremgår også av lederartikkelen at transportører skal velges etter anbud, og dette viser at det siktes til Gardermoen Taxisentral når det skrives om «transportøren». Den ordinære avisleser vil forstå at ikke hver enkelt drosjeeier konkurrer om skoleskyssruter, men at det er drosjesentralen som vinner anbudet og setter skoleskyssen ut til drosjer tilknyttet sentralen.

Det er først mot slutten av lederartikkelen det pekes på enkeltsjåfører, men kritikken rettes i hovedsak mot at det ikke gis innsyn i transportkostnadene, slik at det ikke kan etterprøves om enkeltsjåfører eller selskaper *kan* ta valg som er *ugunstige* for både bruker og offentlige midler. Etter rettens syn, er uttalelsene om enkeltsjåfører gitt en generell form, og det tas reserverasjoner ved omtalen av enkeltsjåfører. Retten mener det ordinære leser ikke vil oppfatte lederartikkelen dithen at det fremsettes konkrete beskyldninger mot drosjesjåføren som utfører skoleskyssen av Emilie, altså Lise Niska.

Den 30. september 2017 publiseres en artikkel der Konsentra, etter oppslagene i Raumnes, har snudd i saken og funnet den korteste veien tilfredsstillende. Det fremgår av artikkelen at Konsentra etter presseoppslagene på ny har bedt taxiselskapet om å vurdere veistandarden, og at taxiselskapet nå har funnet den god nok. Retten er av den oppfatning at den ordinære leser vil oppfatte «taxiselskapet» som drosjesentralen Gardermoen Taxisentral. Det er bare drosjesentralen, og ikke Lise Niska, som så langt har vært omtalt i artikkelserien.

I artikkelen publisert 7. oktober 2017 navngis Lise Niska. Det fremgår av ingressen at Ruter, Konsentra og Gardermoen Taxisentral hevder at fylket betaler for korteste vei, men at en kvittering fra taxioperatøren sier noe annet. Her bringes begrepet «taxioperatør» inn om Lise Niska, og det begrepet ble ikke brukt i lederartikkelen 29. september 2017. Dette understreker det tolkningsresultatet det er redegjort for ovenfor. Det fremgår av artikkelen at verken John Gunnar Aune fra Konsentra eller Dag Bakke fra Gardermoen Taxisentral forstår noe av kvitteringen på 1412 kroner. Niska uttaler at de får betalt 1412 kroner etter en avtale med Konsentra, fordi veien over skogen er umulig å kjøre på og mangler

mobildekning. Hun sier det ikke er riktig som Konsentra sier at de kun får betalt for 24,6 kilometer, og sier videre at hun kan dokumentere avtalen med Konsentra. Deretter sier Niska at hun er bundet av en kontrakt med Konsentra, og ikke kan diskutere avtalen i media.

Lise Niska har bekreftet i retten at hun ikke er feilsitert. Det er ikke innholdet i det hun sier som er avgjørende i denne sammenheng, men at hun navngis som sjåføren som utfører skoleskyss for Emilie.

Etter rettens syn, vil ikke den ordinære leser oppfatte at Niska har opptrådt klanderverdig ved skoleskyssen av Emilie. Det fremgår klart av artikkelen at kritikken rettes mot Ruter, Konsentra og Gardermoen Taxisentral, som alle tidligere har sagt at de betaler for korteste vei, noe både kvitteringen og Niska avkrefter. Kritikken understrekes av et bilde av John Gunnar Aune fra Konsentra, ledsaget av billedteksten «Korteste veg: Både kvalitetssjef i Konsentra John Gunnar Aune, Ruter og GTS har uttalt at fylket ikke betaler mer for skoleskyssen til Emilie, selv om transportøren velger en rute som er dobbelt så lang. Dokumentasjon vitner om noe annet.» Den ordinære leser vil med andre ord sitte igjen med inntrykket av at Ruter, Konsentra og Gardermoen Taxisentral ikke snakker sant, ut fra den fremlagte kvitteringen og uttalelsene fra Niska.

I artikkelen publisert 21. oktober 2017 oppklarer Dag Bakke i Gardermoen Taxisentral at sentralen har betalt mellomlegget til vogn, det vil si til drosjeeier Niska. Bakke uttaler at «Vi tok ansvar for ikke å frakte skolebarn på dårlige skogsbilveier i øde områder uten telefondekning [...] Retten peker på at uttalelsene fra Bakke understreker for den ordinære leser at det var drosjesentralen som besluttet å kjøre den lengste veien, og ikke Niska. Dette er i tråd med slik retten mener lederartikkelen av 29. september 2017 må tolkes.

I artikkelen 28. oktober 2017 innrømmer Ruter at de burde sjekket veistandarden for korteste vei på et tidligere tidspunkt. I artikkelen nevnes også Konsentra og Gardermoen Taxisentral. Taxioperatøren eller Lise Niska er ikke omtalt verken direkte eller indirekte.

I lederartikkelen 30. oktober 2017 stiller avisen spørsmålet om hva som har vært motivasjonen for å kjøre den lengste veien. Når Øvre Romerike Taxi (tidligere Gardermoen Taxisentral) har betalt mellomlegget mellom den korteste og den lengste veien, stilles det spørsmål om hvordan denne ekstraregningen har blitt betalt, da offentlig finansiering er en stor del av inntektsgrunnlaget til drosjene på Romerike.

Etter rettens syn, er kritikken mot den offentlige pengebruken nå dempet, da avisens undersøkelser har vist at det er et privat selskap som har betalt mellomlegget. Avisen holder likevel litt fast i problemsstillingen knyttet til offentlig pengebruk på grunn av offentlig finansiering av drosjenæringen, men avisens fokus er fortsatt på hvordan det offentlige bruker sine midler, ikke hvem som eventuelt tjener på dette. Retten er av den oppfatning at heller ikke denne artikkelen retter konkret kritikk mot Lise Niska.

Artikkelen 14. november 2017 handler om Emilies nye hverdag med ny skolevei, som hun er veldig fornøyd med. Artikkelen inneholder ikke noe som den ordinære leser kan oppfatte som kritikk av Niska. De kritiske bemerkningene i artikkelen rettes mot Konsentra, som ikke ville snu etter foreldrenes påtrykk, men først når Raumnes omtalte saken.

Samlet sett, er retten kommet til det tolkningsresultatet at artikkelserien i Raumnes som sto på trykk fra 26. september 2017 til 14. november 2017, ikke retter beskyldninger mot Lise Niska om klanderverdige forhold i en slik grad at de objektivt sett er egnet til å krenke hennes ærefølelse eller omdømme, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a første ledd

Retten har ikke vært i tvil om tolkningsresultatet, og når det objektivt sett ikke foreligger en ærekrenkelse av Niska, finner retten ikke grunn til å gå inn på spørsmålene om det er utvist uaktsomhet, eller spørsmålet om rettsstrid etter skadeserstatningsloven § 3-6 a annet ledd.

Etter dette skal de saksøkte frifinnes.

Sakskostnader

De saksøkte har vunnet saken, og etter lovens hovedregel har de krav på full erstatning fra Lise Niska for sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første og annet ledd. Retten har vurdert unntaksregelen i § 20-2 tredje ledd, men ikke funnet at tungtveiende grunner gjør det rimelig å fritta Niska helt eller delvis for erstatningsansvaret.

De saksøkte har krav på full erstatning for sine sakskostnader innenfor det som anses rimelig og nødvendig ut fra sakens art, jf. tvisteloven § 20-2, jf. § 20-5. Advokat Mathilde Strand Wilhelmsen har fremmet krav om 234 895 kroner i erstatning for påløpte sakskostnader på vegne av de saksøkte. Det er ikke protestert mot oppgaven, og retten legger til grunn at kostnadene er rimelige og nødvendige.

I de saksøktes påstand er det tatt med krav om forsinkelsesrenter for sakskostnadene. Dette tas ikke med i domsslutningen, under henvisning til bestemmelsen i tvangfullbyrdelsesloven § 4-1 tredje ledd.

DOMSSLUTNING

1. Raumnes AS, Thomas André Frigård og Fred Christian Gjestad frifinnes.
2. Lise Niska dømmes til å betale 234 895
- tohundreogtrettifiretusenåttehundreogtittifem - kroner i sakskostnader til
Raumnes AS, Thomas André Frigård og Fred Christian Gjestad innen 2 - to - uker
fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Fredrik Rieber-Mohn

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.